

Subsīdiju sadalē sola ņemt vērā reģionu īpatnības

● Subsīdiju sadalē jāņem vērā arī reģionu īpatnības, pretējā gadījumā Latgales zemniekiem draud iznīcība, — par to Zemkopības ministrijas pārstāvjus centās pārliecināt zemnieki no Livānu novada un citiem Preiļu rajona pagastiem. Pirmā no labās Zemkopības ministrijas valsts sekretāre Laimdota Straujuma.

Lai uzklautu Livānu novada zemnieku priekšlikumus un ieteikumus nākošā gada valsts subsīdiju sadalē, pirmdien Livānos ieradās Zemkopības ministrijas valsts sekretāre Laimdota Straujuma un Zemkopības ministrijas parlamentārais sekretārs Māris Sprindžuks.

Lauksaimniecības subsīdijas nav sociālā palīdzība

L.Straujuma atgādināja, ka valsts atbalsta primārais mērķis ir nostiprināt tās saimniecības, kas jau ir sasniegušas zināmus rezultātus, jo jāreķinās, ka, ieejot Eiropas Savienībā (ES), mūsu lauksaimniekiem būs jākonkurē ar ES tehnoloģiski attīstītājam saimniecībām. Nepaauģstinot tehnoloģisko modernizāciju, mūsu zemnieki var zaudēt šajā konkurences cīņā. Tajā pašā laikā Zemkopības ministrija labi saprot, ka šāda atbalsta politika veicina tendenci, kad veiksmīgākie un lielākie zemnieki pamazām izspiež no apriņķa sīkzemniekus.

Lai dotu alternatīvas attīstības iespējas arī tām saimniecībām, kas atrodas lauksaimnieciski nelabvēlīgos reģionos, kur zemes platības un augšņu dabiskais auglības li-

menis neļauj attīstīt lielražošanu, Zemkopības ministrija ir iesniegusi Ministru kabinetā «Lauku problēmu risināšanas lauku attīstības koncepciju», kas paredz līdz pat 30 miljoniem latu tieši lauku attīstībai, piemēram, sekmējot netradicionālo lauksaimniecību, mežsaimniecību vai tādu projektus, kas būtu virzīti uz pagasta ekonomisko attīstību kopumā.

Latgalē varētu pietikt ar 5 govīm

Zemnieki no ministrijas ierēdņiem tomēr vēlējas saņemt konkrētas atbildes, ko darīt to saimniecību īpašniekiem, kas objektīvu iemeslu dēļ nespēj izpildīt subsīdiju prasības, piemēram, attiecībā uz slaucamo govju skaitu (šobrīd saimniecībā jābūt 7 govīm). L.Straujuma atzina, ka Zemkopības ministrija ir atteikusies no prasības par govju skaita palielināšanu. Ņemot vērā mūsu reģiona specifiku, Latgales saimniecībās varētu piemērot arī minimālo piecu govju skaitu, taču šis priekšlikums vēl jāizdiskutē ministrijā.

Arī zemnieku izteiktais priekšlikums par valsts atbalsta nepieciešamību kooperācijai un pārstrādes uzņēmumu veidošanai laukos guva ministrijas darbinieku atsaucību. Iespējams, ka šis priekšli-

kums varētu tikt iestrādāts jau 2002. gada subsīdiju projektā. Jau šobrīd ir pilnīgi skaidrs, ka valsts atbalsts būs augšņu kaļķošanas programmai, un subsīdēti tiks 70-80% no kaļķošanas izdevumiem.

Sertificēta sēkla nebūs obligāta

Valsts subsīdiju projektā nākošajam gadam ir iestrādāta norma, kas saistīta ar sertificētās sēklas iegādi. Zemnieki, kas graudus audzē galvenokārt lopbarībai, atzinuši, ka dārgas sertificētas sēklas iegāde ir nevajadzīga līdzekļu izšķērdēšana, to vērā ņemusi Zemkopības ministrija, pieļaujot arī nesertificētas sēklas iegādi. Maksājumi tiks saglabāti arī par nesertificētu sēklu, vienīgi tie būs mazāki nekā par izsētiem sertificētiem graudiem.

Saistībā ar cenu subsīdijām, ko pieprasa daļa zemnieku, L.Straujumas viedoklis bija noraidošs, jo tiklīdz lauksaimniecības produkcijas cenas tiks subsidētas no valsts, iepirkuma cenu samazinās pārstrādes uzņēmumi. Rezultātā zemnieks negūs cerēto efektu. Piemērs tam — šī gada graudu iepirkuma cenas, kas ir daudz zemākas, salīdzinot ar pērnā gada labības cenām, kad nebija ieviesti hektārmaksājumi par sējplatībām.

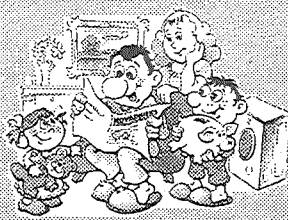
Aicina veidot pārstāvniecību

Zemnieki atzina, ka trūkst naudas papildus zemes platību pirkšanai, tādējādi nav iespējams nedz palielināt govju skaitu, nedz sējumu platības. L.Straujuma atzina, ka būtu vērts apsvērt iespēju valsts ilgtermiņa kredīvēšanas programmā, kas no nākošā gada marta sāks darboties Latvijā, paredzēt arī zemes pirkšanas iespēju. Vienīgais priekšnoteikums būtu attiecīga kontroles mehānisma iestrādāšana, kas novērstu spekulācijas ar zemi un ļautu atsperties tieši mazajiem zemniekiem.

Tikšanās noslēgumā L.Straujuma mudināja zemniekus no Preiļu rajona un Dienvidlatgales reģiona apvienoties un veidot savu pārstāvniecību Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomē, lai Latgales zemnieku balss nepaliktu nesadzirdēta. L.Straujuma izteica gatavību regulāri tikties ar pārstāvjiem no Latgales, lai veicinātu reģionalizācijas principu ieviešanu subsīdiju sadalē, kas būtu aktuāli vismaz līdz šobrīd, kamēr nav izstrādāta reāla programma lauku attīstības veicināšanai un radīti alternatīvi nodarbinātības veidi.

G.Kraukle

Turpinās «NOVADNIEKA» abonēšana 2002. gadam!

Abonēšanas maksa 2002. gadam:	
1 mēn.	1,89
3 mēn.	5,67
6 mēn.	11,34
gadam	22,68

Uzrādot abonēšanas kvīti visam 2001. gadam un atkal pasūtīt laikrakstu uz visu 2002. gadu, abonents (tikai fiziska persona) saņem 10% atlaidi un maksā Ls 20,41.

ZIŅAS

SIA «Dienvidlatgales attīstība» — jauns direktors

22. novembrī Preiļos notika pašvaldību SIA «Dienvidlatgales attīstība» pilnvarnieku sapulce. Sakarā ar to, ka iepriekšējā SIA direktore Anna Liscova bija iesniegusi lūgumu par viņas atbrīvošanu no amata sakarā ar dzīves vietas maiņu, par «Dienvidlatgales attīstība» jauno direktoru ievēlēts Ilmārs Meluškāns. Pilnvarnieku sēdē apstiprinātas arī izmaiņas SIA statūtos, turpmākā sabiedrības ar ierobežotu atbildību «Dienvidlatgales attīstība» juridiskā adrese būs Preiļos, Raiņa bulvārī 19.

Preilietes Lauku sieviešu apvienības konferencē netika pie vārda

23. novembrī 12 Preiļu rajona pārstāves Rīgā piedalījās Latvijas Lauku sieviešu apvienības 2. konferencē «Izglītības nepieciešamība un iespējas laukos». Sabiedrisko organizāciju «Preiļu rajona sieviešu apvienība» konferencē pārstāvēja Aina Pastore, Inta Pauniņa, Silvija Bistere un Ineta Liepniece no Preiļiem, Silvija Ziemele no Rožkalnu pagasta, Alda Upeniece no Upmalas pagasta, Lidiņa Pintāne no Sutru pagasta, Elizabete Birule un Valentīna Bogdanova no Galēnu pagasta, Anitra Sondore un Velta Mičule no Preiļu novada un Skaidrīte Varnas no Livānu novada. Kā «Novadnieku» informēja Preiļu rajona padomes izpilddirektore un Preiļu rajona sieviešu apvienības prezidente Aina Pastore, konferences gaita bijusi neapmierinoša un tās noslēgumā pieņemtā atklātā vēstule Ministru prezidentam Andrim Bērziņam — nepārdomāta. Lai gan Preiļu rajons ir viens no nedaudzajiem Latvijā, kur jau izstrādāts un veiksmīgi tiek realizēts projekts par pieaugušo izglītības centra izveidi, kā arī vairāki citi projekti, līdz ar to uzkrāta vēra ņemama pieredze, kas noderētu citur, preilietēm debatēs tomēr netika dots vārds.

Top skolēnu konkursa projekti

1. decembris ir pēdējā diena, kad skolas var iesniegt projektu pieteikumus Naturalizācijas pārvaldes (NP) rīkotajam skolēnu konkursam «Ceļā uz pilsonisku sabiedrību». Pēc projektu izvērtēšanas labākie no tiek tiks prezentēti Latgales reģionālajā projektu konkursā, «Novadnieku» informēja NP Rēzeknes nodaļas vecākais referents Voldemārs Ivdris. Šī gada konkursa noteikumi piedāvā veidot projektus sabiedrības informēšanai un pilsoniskās līdzdalības sekmēšanai. Kurš projekts saņems 500 latu finansējumu, tas atkarīgs gan no projekta aktualitātes, gan oriģināla piedāvājuma sabiedrības integrācijas procesu sekmēšanai. Projektus izstrādā Aglonas vidusskolas un Preiļu Valsts ģimnāzijas audzēkņu grupas.

Gaida iedzīvotāju atsauksmes un ieteikumus

Preiļu rajona padomes attīstības plānošanas nodaļas speciālisti gaida iedzīvotāju atsauksmes par rajona vides veselības rīcības programmu. Pašlaik visās pašvaldībās ir pieejams programmas saīsinātais variants, taču tuvākajā laikā pagastu padomju un novadu domju priekšsēdētāji saņems arī pilnu rīcības programmas tekstu. Interesenti varēs izmantot klāt pieliktās anketas un izteikt savu viedokli, kā arī ieteikumus vides veselības rīcības programmas uzlabošanai.

NACIONĀLĀS ZIŅAS

Indeksēs pensijas, kas nepārsniedz 150 latus

Saeima ar balsu vairākumu otrajā lasījumā pieņēmusi grozījumus likumā «Par valsts pensijām», kuri nosaka, ka vairs nebūs pensiju, kas mazākas par 30 latiem, kā arī paredz, ka personām, kuras strādājušas vismaz 30 gadus, pensija nevarēs būt mazāka par aptuveni 45 latiem. Turpmāk katru gadu valstī tiks indeksētas pensijas, kuras nepārsniedz 150 latu, turklāt tas tiks darīts, ņemot vērā patēriņa cenu indeksu un apdrošināšanas iemaksu algas reālo pieaugumu. Šobrīd tiek indeksētas pensijas līdz 180 latiem, ņemot vērā tikai patēriņa cenu indeksu. Skatīts tika arī jautājums par strādājošiem pensionāriem, proti, parlaments atbalstīja priekšlikumu, ka strādājošiem pensionāriem pakāpeniski maksās aizvien lielāku viņu nopelnītās pensijas daļu. Pašlaik strādājošie pensionāri papildus algai drīkst saņemt 60 latu lielu pensiju, ar nākamo gadu drīkstēs saņemt līdz 90 latiem, ar 2003. gada 1. janvāri — 120 latu, bet, sākot ar 2004. gadu, — 150 latu lielu pensiju. Strādājošiem invaliditātes pensijas saņēmējiem savukārt ar nākamā gada sākumu sāks maksāt pilnu viņiem aprēķināto pensiju. Galīgajā lasījumā grozījumi pensiju likumā tiks izskatīti līdz gada beigām. Bet jāsaprot, ka pensionāriem vienu — nepieciešamības par agru. Tas var izrādīties tikai pirmsvēlēšanu triks.

Drīz noklausīsies mobilo telefonu sarunas

Beidzot esot nopirkta 819 000 latu vērtās mobilo telefonu noklausīšanās iekārtas, un šobrīd notiekot to testēšana. Šos līdzekļus jau pagājušajā gadā Saeima piešķīra, lai valsts tiesībsargājošās iestādes labāk varētu veikt operatīvo izmeklēšanu, ziņo «Rīgas Balss». Vairāk ziņu preseī nav, jo informācija, kas saistīta ar šo iekārtu iegādi, uzstādīšanu un testēšanu, ir klasificēta, proti, tai ir piešķirts valsts noslēpuma statuss. Vienīgi vēl var piebilst, ka šo iekārtu iegāde bijusi ārkārtīgi sarežģīta, jo pasaulē ir tikai dažas firmas, kas tās piedāvā. Līdz galam tomēr nav zināms, cik tad naudas iztērēts «ausu» iegādei.

Jauna kārtība obligātās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā

Jaunais likums par obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (OCTA), kas, iespējams, stāsies spēkā no nākamā gada vidus, kārtējo reizi liks 230 000 Latvijas transporta līdzekļu īpašniekiem pavērt plašākus maciņus, kas līdz šim apdrošināšanas polisi iegādājās uz 1-3 mēnešiem. Pēc jaunā likuma šīs polisi varēs pirkt tikai uz veselu gadu. Apdrošinātāji gan sola, ka līdz ar likuma spēkā stāšanos tiks piedāvāta iespēja nomaksāt par polisi pa daļām. Pēc lieliem pierādījumiem polisi varēs anulēt, ja spēkrats nebūs izmantots visu gadu. Šo normu prasa Eiropas Savienība.

Nostiprinās ierēdņu armija

Pēc ipašu uzdevumu ministra valsts reformu lietās Jāņa Krūmiņa apkopotās informācijas, pašreiz valstī ir noteikti 27 705 ierēdņu amati, no kuriem 23 357 vietas aizpilda Valsts civildienesta pārvaldes atzīti ierēdņi. Valsts iestādēs ierēdņus apkalpo vēl gandrīz 9 000 zemāka ranga darbinieku. Vislielākais ierēdņu daudzums atvēlēts Iekšlietu ministrijai un tās pakļautībā un pārraudzībā esošajām iestādēm, kuras aizpilda 6/10 no ierēdņu vietām. Apmēram 1/10 daļa no šīm vietām tiksusi gan Finanšu ministrijai, gan Zemkopības ministrijai. Ierēdņu skaits tomēr ir daudz mazāks par valsts nodarbināto cilvēku skaitu.

Ziņas sagatavoja T.Elste

NOVADNIEKS

Redaktore Tamāra Elste

Pasūtījuma indekss 3033.

Laikraksts iznāk astoņas reizes mēnesī

(trešdien, sestdien).

Reģistrācijas apliecība nr. 000701018.

Izdevējs — SIA «Novadnieks. Redakcija».

Redakcijas adrese: Aglonas ielā 1, Preiļi, LV-5301.

Elektroniskais pasts: novadnieks@axel.lv

Tālrunis: 1-53-07056, mob. tel. 9410288 (redaktorei),

1-53-07057 (reklāmas un sludinājumu pieņemšana),

1-53-07058, 1-53-07059 (žurnālistiem). Fakss 1-53-07057.

Par sludinājumu saturu atbild to iesniedzējs.

Laikrakstā publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo

redakcijas viedokli.

Pārpublicējot atsauce uz «Novadnieku» obligāta.

Laikraksts iespiests SIA «Latgales drukā» Rēzeknē.

INFORMĀCIJA

«Veselais nabagais ir laimīgāks
par slimu karali.»

A. Popenhauera

Slimnīcu nākotne ir vietējo politiķu rokās

Pagājušajā nedēļā Aizkrauklē notika Daugavas slimokases valdes sēde, kuras gaitā izvērtēja ģimenes ārstu darba rezultātus, apsprieda slimokases attīstības plānu 2002. gadam, «Novadnieku» informēja Preiļu rajona padomes izpilddirektore Aina Pastore.

Daugavas slimokases turpmākā pastāvēšana atkarīga no reģionālās attīstības likuma pieņemšanas Saeimā, kur Latgale tiek plānota kā vienots reģions. Bet Daugavas slimokases teritorijā pašlaik ietilpst rajoni, kas turpmāk būs apvienoti citos reģionos. Daudz neskaidrību ir arī par ārstniecības iestāžu likteni. A. Pastore atzina, ka vairāki citi Daugavas slimokases apkalpes teritorijā ietilpstošie rajoni, kur medicīnas iestāžu apkalpes zonas ir mazākas nekā, pie-

mēram, Preiļos, savas slimnīcas pārveido par veselības centriem, kuros ierīkoto sociālo gultu izmaksas 50 procentu apmērā, bet stacionāro gultu izmaksas 100 procentu apmērā sedz valsts. Tajā pašā laikā, teiksim, Aglonas lauku slimnīca tērē tikai rajona padomes budžeta un to pašvaldību līdzekļus, no kurām nāk slimnīcas pacienti. Kas notiks ar šo medicīnas iestādi, ja reģionu veidošanas procesā Preiļu rajona padome vairs nepastāvēs, jautā A. Pastore. Atbilde uz šo jautājumu tiek gaidīta no politiķiem — Preiļu rajona padomi veidojošajiem pašvaldību vadītājiem.

Daugavas slimokases attīstības plāns 2002. gadam sakarā ar neapmierinošo neatliekamās medicīniskās palīdzības pieejamību reģiona mazapdzīvotajās vietās paredz turpināt šogad uzsāktu vienotā dispečerdienesta izveidi uz

Aizkraukles rajona slimnīcas bāzes. Šogad Daugavas slimokases teritorijā izdevumi neatliekamajai medicīniskajai palīdzībai uz vienu reģiona iedzīvotāju ir 3,89 lati, nākamgad tos paredzēts palielināt līdz 4,16 latiem.

Lai uzlabotu primārās veselības aprūpes pieejamību un saskaņā ar reģiona māsterplānu, nākamgad Preiļu rajonā nepieciešams izveidot četras primārās veselības aprūpes ārstu prakšu vietas — Aglonā, Rudzātos, Kastūrē un Upmalā.

Valsts strukturālā paredzēts, ka Preiļu slimnīca turpinās attīstīties kā lokālā slimnīca. Nākamgad Preiļu slimnīcā paredzēts finansēt 130 gultas. Līvānu slimnīcu strukturālā paredzēts pārprofilēt — tur paredzēts dienas stacionārs un geriatrijas (geriatrija med. — zinātne par vecu cilvēku slimībām un to ārstēšanu) gultas. «Preiļu rajonā abu

stacionāru attīstībā liela nozīme šobrīd ir Preiļu rajona un pilsētu pašvaldību deputātu politiskajai gribai», — uzsverts Daugavas slimokases 2002. gada attīstības plānā.

Nākamgad Daugavas slimokase plāno izstrādāt atlases kārtību, kas izvērtēs ārstniecības iestādes, kurām būs tiesības saņemt valsts pasūtījumu. Ja slimnīcas neatbildīs atlases kārtībā noteiktajiem kritērijiem un netiks savākts nepieciešamais punktu skaits, līgumi ar tām netiks slēgti.

Daugavas slimokases valdes sēdē runāts arī par saimnieciskā darba rezultātiem šogad deviņos mēnešos. Kopumā slimokasei faktiskie izdevumi pārsniedz reālos ienākumus par 721 945 latiem, no kuriem šī gada deviņu mēnešu parāds ir 183 159 lati, bēdīgi jāatzīmē, ka parāds ir par 1999. un 2000. gadu.

L. Kirillova

LAIKRAKSTS KATRAI ĢIMENEI

NOVADNIEKS

arī 2002. gadā kopā ar jums!

Cienījamie lasītāji!

Neaizmirstiet pasūtīt
«NOVADNIEKU»
2002. gada janvārim un,
lai piedalītos lielo balvu un
«Gada Preses balles»
ieejas karšu izlozē,
visam 2002. gadam uzreiz.

VĒLOS piedalīties «Gada Preses balles»
ieejas kartes izlozē

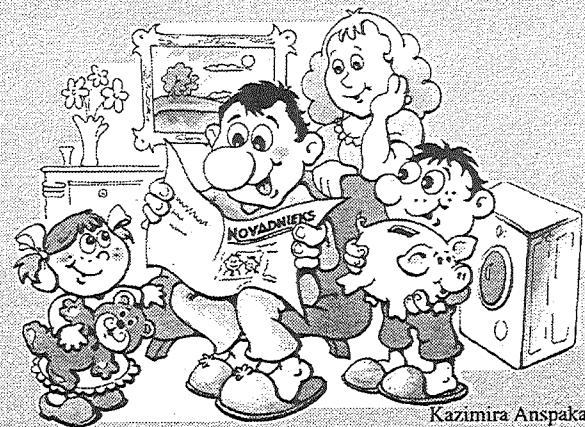
(vārds, uzvārds)

(adrese)

Pievienojū klāt abonēšanas kvīti Nr. _____

Ja vēlaties piedalīties
«Gada Preses balles» ieejas
karšu izlozē, aizpildiet talonu un
līdz 17. decembrim (ieskaitot)
kopā ar abonēšanas kvīti
atsūtiet uz redakciju
Aglonas ielā 1, Preiļos, LV 5300.

Abonēšanas kvītis tiks atdotas atpakaļ.

Kazimira Anspaka zīm.

TREŠDIENAS INTERVIJA

Būt uzmanīgai pret cilvēkiem

— Jums ir neparasts un rets vārds — Juta.

— Mani vecāki nereti sarunājās vācu valodā, jo mamma lāgā nemācēja izteikties krieviski, bet tētis nepārvaldīja latviešu valodu. Reiz abi bija skatījušies kādu filmu, kurā darbojās skaista meitene Juta. Esmu pārmantojusi viņas vārdu.

— Vai reizēm nav tā, ka vārds, kuram ir savs nozīmīgums, atstāj zīmogu uz cilvēka turpmākajām gaitām? Jūsu darbs arī saistīts ar spēju just līdzī, iejusties, palīdzēt cilvēkam atgūt gaišas jūtas.

— Vārbūt. Tomēr lielā mērā šīs pašības mani ieaudzināja vecāki. Tētis un mamma kopš bērnības man mācīja pacietību, iejutību, nedarīt citiem pāri, būt uzmanīgiem pret cilvēkiem, žēlot dzīvo dabu. Būt godīgai. Nevienam nemānu, un arī pati neciešu melus. Vecāki ieaudzināja arī ģimeniskumu. Mana mamma un tētis pagājušā gada decembrī nosvinēja zelta kāzas. Arī vīra vecāki ar lielu uzmanību viens pret otru kopā nodzīvoja 55 gadus. Mana ģimene pastāv jau 21 gadu.

— Bijāt luteklīte un paimeitina, kā jau vienīgais bērns?

— No bērnības atmiņā palikusi gan vecāku lielā gādība, gan arī pietiekoši daudz blēņu. Līdz trīs gadu vecumam esmu dzīvojuši Priekšpils rajona Neretā, bet pēc tam tēti pārcēla darbā uz Preiļiem, kur viņš strādāja par galveno grāmatvedi bankā. Arī mamma strādāja. Bērnodrāzā nebija vietas latviešu grupiņā, un man bija jāiet krievu grupā. Nesapratu, ko man apkārt runā, tāpēc lielākoties stāigāju iekšusies audzinātājam svārkos, kura man visu pārtulkoja latviešu valodā. Vēlāk mani pārvietoja uz latviešu grupiņu. Jau no bērnodrāža gadiem sāku dziedāt un dejot, un uzstāties dažādos pasākumos.

Arī skolas gados piedalījies deju kolektīvā, dziedāju korī, mācījies mūzikas skolā, kopā ar Preiļu 1. vidusskolas deju kolektīvu un kori esmu piedalījies Latvijas Jaunatnes dziesmu un deju svētkos. Apmeklēju arī sporta skolu, biju laba slēpotāja un piedalījies slēpošanas sacensībās. Mani vecāki atbalstīja manas aizraušānās. Nodarbojos arī ar rokdarbiem, bet vairāk par visu padēvēs zīmēšanu. Visi mani darinājumi un zīmējumi ir palikuši skolā. Pēc vairākiem gadiem mani bijušie skolotāji brīnījās, kāpēc neesmu pievērsusies zīmēšanai.

Bet bērnības vasaras aizritēja pie vecmāmiņas Malnavā. Kopā bijām trīs māsiņas. Malnavas sovhoztehnikuma dārzā vācām lielos vingliemežus, kas galvenokārt uzturējās nātrēs, tāpēc neganti sūrstēja rokas. Mēs pētījām, kā tie pārvietojas, nes savas mājiņas, kā-

dam nolūkam uz galvas ir mazās antenas. Atceros, kā pa reizei noplūcām rozes, ko nedrīkstēja darīt, kā ierāpāties lielajā vīna mucā, kā mukām no kaimiņu tītarēm, kuriem nepatika trīs skuķēni vienādās sarkanās kleitās. Atceros, kā savās mājās reiz ar tēta smaržām izmazgāju grīdu, bet citreiz izārdīju miksto krēslu, lai palūkotos, no kā tas sastāv.

Kad mamma mani pieteica sagatavošanas klasē, mani neuzņēma, jo, lūk, vietas nebija, un es vēl varot gaidīt, jo man esot tikai 6,5 gadi. Man tik ļoti gribējās uz skolu, ka kopā ar māsiņu apmeklēju sagatavošanas klasi Kārsavas vidusskolā.

1962. gada pavasarī es saņēmu rakstisku ielūgumu no manas 1. klases audzinātājas Teklas Vaivodē. Viņa mani ielūdza uz 1. klasi. To esmu saglabājusi līdz pat šai dienai. Manuprāt, tādu uzmanības apliecinājumu no skolas tagad bērni vairs nesaņem. Tekla Vainode vēlāk bija arī manas vecākās meitas Vitas pirmā skolotāja.

— Vai mācību laikā Preiļu 1. vidusskolā jūs ņākotnes saņņus saistījāt ar tādu darbošanās sfēru, kurā jāpalīdz svešiem cilvēkiem viņu grūtībās?

— Kopš sevi atceros, visu bērniņu un skolas gadus biju ārste. Tomēr neaizgāju studēt medicīnu, jo nobijos no tā, ka būs jākal milzums daudz terminu latīņu valodā. Liktenīgā loma bija ekskursijai uz Lauksaimniecības akadēmiju. Tā man ļoti iepatikās. Un es devos studēt ekonomiku.

Speciālistu sadalē man piedāvāja darbu putnu fabrikā Liepājas rajonā, bet es biju sava rajona patriote. Sāku strādāt kolhozā «Sarkanā ausma» par ekonomisti. Pēc tam pārcēlos uz Preiļiem un strādāju starpkolhozu celtniecības organizācijā, bet vēlāk — lauksaimniecības pārvaldē.

1992. gadā man piedāvāja darbu rajona padomes sociālās aprūpes nodaļā par speciālisti sociālajos jautājumos. Ne tikai rajonā, pat valstī tas bija pilnīgi jauns amats, tāpat kā viss pārējais, kas saistījās ar sociālo dienestu. Pēc tam kļuva par sociālās aprūpes nodaļas vadītāju. Pagājušajā gadā šo nodaļu reorganizēja, un tagad strādāju viena.

— Jūs jau deviņus gadus strādājat tādā amatā, kur patikamu pārdzīvojumu ir maz.

— Cilvēki pie manis griežas ar savām bēdām, problēmām. Kad izdodas viņam palīdzēt, tad ir gandarījums un priecīgas emocijas. Tomēr lielākoties no darba eju mājās kā izspiests citrons. Daudzi apmeklētāji atnāk uzzināt kādu informāciju, noskaidrot telefona numuru, saņemt padomu, bet dažs labs uz šejieni nāk vienkārši izlādēties. Domāju, ka visiem sociālajiem darbiniekiem būtu nepie-

JUTA FADEJEVA, Preiļu rajona padomes sociālās aprūpes galvenā speciāliste, par sevi saka, ka nebaidās nekāda darba un varētu strādāt arī kādā citā dzīves jomā. Ar Jutu kopā interesanti pārlūkot viņas ģimenes fotogrāfiju kaudzītes. To ir daudz. Bet tikai dažos uzņēmumos viņi redzami visi četri — vecākā meita Vita, kas pašlaik jau studē Baltijas krievu institūta Daugavpils filiāles juridiskajā fakultātē, sestklasniece Rita, vīrs Mihails — celtniecības firmas darbinieks. Kāds no viņiem vienmēr ir fotogrāfa lomā. Visbiežāk — Juta pati. Tāpēc ģimenes albumos skatāmas ne tikai bildes no kopīgajiem ceļojumiem, bet arī krāsainas debesis ar interesantiem mākoņu kārtojumiem, ainavas, koki. Viss, kas Jutai liecies ievēribas cienīgs un iemūžināms atmiņai.

● Pret citiem vienmēr jāizturas tā, kā tu gribētu, lai izturas pret tevi, tāds ir Jutas Fadejevas princips attiecību veidošanā ar līdzcilvēkiem. Foto: M. Rukosujs

ciešamas nodarbības ar psihoterapeitu.

— Nereti iedzīvotāji nesaskata atšķirību starp Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru un sociālajiem dienestiem.

— Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) administrē regulāri izmaksājamus pabalstus: valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, bērna kopšanas, ģimenes pabalstu, invalīdu transporta izdevumu kompensācijas pabalstus. Līdz pat šī gada janvārim ar transporta izdevumu kompensāciju nodarbojās sociālie dienesti. VSAA izmaksā arī vienreizējos valsts pabalstus: kas saistīti ar bērna piedzimšanu un mirušu apbedīšanu.

VSAA pamazām pārņem arī citas funkcijas, ko veica sociālās aprūpes dienesti. Piemēram, ar 2002. gada 1. janvāri tās pārziņā būs aizbildniecības pabalsti bērnu uzturēšanai un par aizbildņa pienākumu pildīšanu.

Sociālās aprūpes dienesta pārziņā ir pašvaldību pabalsti: trūcīgās ģimenes sociālais pabalsts, dzīvokļu, aprūpes, apbedīšanas pabalsts. Pašvaldībām ir tiesības izmaksāt arī citus pabalstus atbilstoši sava budžeta iespējām.

Atbildību par aizbildņa pienākumu veikšanu rajonā saņem 144 aizbildņi, bet kopējais aizbildnība nodoto bērnu skaits ir 189. Pabalstu aizbildnībā esošu bērnu uzturēšanai saņem 118 aizbildņi par 163 bērniem. 26 bērni saņem apgādnieka zaudējuma pensiju, kas ir lielāka par 32 latiem un līdz ar to pabalsts uzturēšanai nepienākas. Šogad līdz 1. decembrim rajonā ir izmaksāti pabalsti kopsummā par 97 712 latiem. Bet pabalsti audžuģimenēm šogad vēl nav

maksāti, jo no pagasttiesām un bāriņtiesām nav saņemts neviens lēmums par bērna izņemšanu no ģimenes un ievietošanu audžuģimenē.

Manu pienākumu lokā ietilpst arī rehabilitācijas palīdzības nodrošināšana vardarbībā cietušiem bērniem. Šādu bērnu rehabilitācija par valsts budžeta līdzekļiem iespējams nodrošināt arī viņu dzīvesvietās, bet šim nolūkam vajadzīgi attiecīgi sagatavoti psihologi, kas beiguši kursus par palīdzības sniegšanu vardarbībā cietušiem bērniem. Mūsu rajonā šāda kvalifikācija ir trim psihologiem.

— Kāda veida vardarbība viņus apdraud?

— Bērnam var būt vajadzīga palīdzība, ja viņš cietis no vardarbības ģimenē vai ārpus tās, ja piedzīvojis emocionālo, fizisko, seksuālo vardarbību vai arī guvis psiholoģiskas traumas vecāku nolaidības dēļ. Pērn un šogad kopā uz rehabilitācijas institūcijām no Preiļu rajona nosūtīti desmit vardarbībā cietuši bērni. Starp citu, septiņi no viņiem par vardarbības upuriem kļuvuši šogad. Noslēgti valsts pasūtījuma līgumi ar bērnu rehabilitācijas iestādēm Krāslavā, Bulduros, Krimuldā, Talsos, kā arī ar SIA «Neirožu stacionārs».

— Pie jums griežas arī tajos gadījumos, kad nepieciešama bez tuviniekiem palikuša veca cilvēka iekārtošana pansionātā.

— Šī gada 11 mēnešos norīkojums uz veco ļaužu pansionātu jau saņēmuši 22 cilvēki. Aglonas lauku slimnīcas sociālajās vietās uz atvēršanas laiku ievietoti 26 cilvēki.

Šogad izveidojusies rinda uz ievietošanu sociālās aprūpes iestādēs. Vietējām pašvaldībām jādomā

par nelielu pansionātu atvēršanu uz vietas, vai arī labāku mājas aprūpes nodrošināšanu vientuļiem, nespējīgiem cilvēkiem.

Manā darbības jomā ietilpst arī nestrādājošu invalīdu, vecuma pensionāru, «černobīliešu» invalīdu uzņemšana rindā sociālās rehabilitācijas — sanatoriju pakalpojumu saņemšanai. Šogad esam saņēmuši 129 uzturzīmes uz dažādām sanatorijām.

— Tagad es saprotu, ka jūsu radītais brīnumdārzs vīra vecāku mājās Preiļu pagastā ir vajadzīgs, lai darbā gūtos smagos iespaidus līdzsvarotu krāsu, smaržu un grezno ziedu, un stādījumu pasaulē.

— Dārzu veidoju tīri pēc intuitīvas izjūtas. Te aug manas mīlākās puķes. Šovasar pirmo reizi uzziedēja ilgi gaidītais brūnais iriss manā divdesmit šķirņu kolekcijā. Audzēju narcises, lilijas, tulpes. Pirmo reizi uzziedēja pildītās sarkanās tulpes.

Tagad esmu iedēstījusi pildītās rozā un baltās tulpes. Laikam jau te patik gan ziediem, gan košumkrūmiem, gan manai ģimenei, gan draugiem, jo visi te jūtas labi. Savam priekam te audzēju ļoti daudz dažādu puķu šķirņu. Tās kopt palīdz meitas Vita un Rita, kā arī vīrs. Viņš prot uzmeistarot dažādas skaistas lietas. Cēsaines pili ar videokameru Mihails nofilmēja neparastas durvju eņģes. Pārbraucis mājās, vīrs tādas pašas izkala vasaras namiņa durvīm. Bet es beidzu floristikas kursus un iemācījos no puķēm izveidot pušķus un kompozīcijas. Protams, tas prasa ļoti daudz darba, uzmanības un laika. Kā jebkurš skaistums, ko cilvēks veido ap sevi.

L. Rancāne

LAUKSAIMNIEKIEM

23. novembrī Stabulnieku kultūras namā pulcējās vairāk nekā simts zemnieku no Preiļu, Rēzeknes, Ludzas, Krāslavas, Daugavpils un Jēkabpils rajoniem, kuru galvenais rūpals ir piena ražošana un kuri ir Preiļu piena pārraudzības biedrības biedri.

Zemnieku gada balle Stabulniekos

Noslēdzas Latvijas — Dānijas projekts

Atskatu uz paveikto, kā arī skaistu atpūtas brīdi zemniekiem bija sarīpējuši Preiļu piena pārraudzības biedrības (PPB) valdes locekļi un mūsu rajona Lauksaimniecības konsultāciju biroja speciālisti. Piena pārraudzības biedrība ar Dānijas lauksaimniecības konsultāciju centra atbalstu tika dibināta pirms nepilniem trim gadiem divos Latvijas rajonos — Valmieras un Preiļu rajonā. Šis ir Dānijas un Latvijas kopprojekta «Bezpeļņas sabiedrisko piena pārraudzības biedrību attīstība Latvijā» noslēguma gads. Kā atzīst viens no dāņu konsultantiem Nils Kristians Fruergārds, projekta darbības laikā abos minētajos rajonos ir attīstīta piena pārraudzība klienta interesēs, sasaistot to ar piena liellopu barošanas pakalpojumu sniegšanu, ko piedāvā lauksaimniecības konsultāciju birojs. Zemnieki ir pārliecinājušies, ka optimālas ražošanas nodrošināšanai ir nepieciešams zināt katras govju individuālo produktivitāti, tai vispiemērotākās barības devas un papildkomponentus.

Aicina zemniekus būt aktīvākiem

Kuplā pulkā sabraukušajiem zemniekiem pārraudzības biedrības valdes locekle Silvija Dreijere sniedza pārskatu par aizvadīto pārraudzības gadu, bet otrs dāņu konsultants Kristians Jensens lopkopjiem atgādināja kvalitatīvas skābarības gatavošanas nozīmi saimniecības rentabilitātes celšanā. Savukārt par piena pārraudzību un ganāmpulka reģistru attīstību

Latvijā lauksaimniekus informēja Valsts ciltsdarba informācijas datu apstrādes centra (VCI DAC) direktora vietniece **Erna Galvanovska**.

Viņas pārstāvētā valsts struktūra veic pārraudzības aprēķinus visā valstī kopumā, pamatinformācija regulāri tiek sūtīta arī vietējai pārraudzības biedrībai Preiļos. Viņa atzina, ka veiktie pārraudzības aprēķini VCI DAC un Preiļu piena pārraudzības biedrībā būtiski neatšķiras. Biedrība, darbojoties pēc Dānijas konsultāciju centra modeļa, veic smalkākus aprēķinus klienta interesēs, kā arī piedāvā optimālu ganāmpulka ēdināšanas devu aprēķinus un citus pakalpojumus, ko neveic VCI DAC.

Erna Galvanovska kā pozitīvu faktoru atzīmēja Preiļu rajona zemnieku aktivitāti, taču atzina, ka Latgales zemniekiem atšķirībā, piemēram, no valmieriešiem pie-

● **Dāņu konsultants Nils Kristians Fruergārds (no kreisās) labi pārzina apstākļus ne vienā vien mūsu rajona zemnieka fermā, viņa pieredze un zināšanas ir noderejušas arī Preiļu lauksaimniecības konsultāciju biroja vadītājam un zemniecei Silvijai Dreijerei.**

● **Reti gan zemniekiem ir vaļa tā ballēties un, nesteidzīgi patērzējot, atcerēties jaunību, spriež kādreizējie studiju biedri, tagad vieni no lielākajiem pārraudzības biedrības zemniekiem Jāzeps Sermāis (no labās) no Preiļu rajona Galēnu pagasta un Jānis Škapars no Daugavpils rajona.**
Foto: M.Rukosjevs

trūkst informācijas par to, kas notiek Zemkopības ministrijā un citās valsts institūcijās. — Gan pārraudzības biedrībai, gan lauksaimniecības konsultāciju birojam biežāk vajadzētu organizēt tikšanās ar attiecīgo nozaru speciālistiem, kas zemniekiem dotu vairāk informācijas. Plānojumi attiecībā uz subsīdiju sadali šobrīd noteikti interesē daudzus zemniekus. Pēc informācijas, ka šobrīd ir manā rīcībā, varu teikt, ka krasu izmaiņu nākošā gada subsīdiju politikā nebūs. Plānots, ka lopkopībai subsīdiju apjoms varētu tikt palielināts aptuveni par pusmiljonu. Līdz ar to arī maksājumi par katru dzīvnieku varētu tikt paaugstināti. Šobrīd nav iespējams pateikt, vai tie būs maksājumi par govī, vai maksājumi par piena litru, ko sevišķi pieprasa Vidzemes zemnieki.

Maksājumi par litru ir diskutabls jautājums nevis tāpēc, ka ministrija būtu pret to, bet gan tādēļ, ka šāda veida subsīdijas būtu ļoti sarežģīti administrēt, — sacīja E.Galvanovska.

Balvas lielāko un ražīgāko ganāmpulku īpašniekiem

Pasākuma saviesīgajā daļā tika godināti aktīvākie piena lopkopji. Nominācijā «Visražīgākais ganāmpulks» starp Preiļu piena pārraudzības biedrības biedriem godalgu saņēma **Jāzeps Ivanāns** (z/s «Ivanānu mājas» Stabulnieku pagastā), par ganāmpulka ražību apbalvota arī **Silvija Circene** (z/s «Strautiņi» Galēnu pagastā), savukārt nominācijā «Vislielākais ganāmpulks» tika godināta **Silvi-**

ja Bračka (z/s «Kapteīni» Livānu novada Rožupes pagastā), kuras ganāmpulkā ir 60 piena devējas. Apbalvojumus par izciliem sasniegumiem piena lopkopībā saņēma arī kaimiņu rajonu zemnieki, kas arī ir Preiļu piena pārraudzības biedrības biedri.

Kā trešā lielākā ganāmpulka īpašnieks tika godināts zemnieks **Modris Klaužs** (z/s «Neļķes 92» Rudzātu pagastā). **Jāzeps Sermāis** (z/s «Gribolva» Galēnu pagastā) saņēma balvu par visražīgāko ganāmpulku (govju skaits virs 25). Viena no ražīgākajām govīm (Baiba) ar visaugstāko izslaukumu pieder **Pēterim Rubenam** (piemājas saimniecība «Cielaviņas» Livānu novada Rožupes pagastā). Lielākos zemniekus sveica arī viens no pasākuma atbalstītājiem a/s «Preiļu siers». Par ilgstošu sadarbību apbalvoja **Jāzēpu Lazdānu** (z/s «Smilgas» Rožkalnu pagastā), **Vitāliju Livmani** (z/s «Jāņa mājas» Pelēču pagastā), **Regīnu Čaunāni** (z/s «Liepas» Galēnu pagastā), **Māri Stikānu** (z/s «Beči» Galēnu pagastā), **Rutu Norkārkli** (z/s «Salenieki» Rožkalnu pagastā).

Maksā kredītus un gaida nopelnīto naudu

Jautājot, kā pavadīta šī sezona, «Novadnieks» uzklauzīja vairākus rajona zemniekus. Ražīgākā ganāmpulka īpašnieks **Jāzeps Sermāis**, kura saimniecībā «Gribolva» šobrīd ir 36 slaucamas govīs, atzina, ka izslaukumā ziņā šis gads bijis labāks nekā iepriekšējais, ziemai lopbarība ir sagādāta pietiekamā daudzumā: aptuveni 800 tonnas skābarības un 300 tonnas siena. Tiek domāts arī par ciltsdarba veikšanu ganāmpulkā, nodrošinoties ar augstāzīgām govīm. Lielākā problēma šogad ir neatgūtā nauda bankrotējušajā Rēzeknes piena konservu kombinātā, kuram pienu piegādāja arī J.Sermā z/s «Gribolva». J.Sermāis cer, ka nopelnīto izdosies atgūt, taču viņš arī neslēpa sarūgtinājumu par valdības attieksmi šādās situācijās: bankrota gadījumā naudas gaidītāju rindā zemnieks paliek pēdējais. Nav stabilitātes, lauksaimniecības politika mainās ļoti strauji, taču, pēc J.Sermā domām, zemniekam vismaz piecus gadus uz priekšu vajadzētu skaidri zināt, cik viņš saņems par gaļu, cik — par pienu.

Larija Lazdāne, z/s «Smilgas» īpašniece no Rožkalnu pagasta šogad tur 40 slaucamas govīs, kā arī tēlites ganāmpulka papildināšanai un atjaunošanai. Šajā sezonā liela daļa līdzekļu novirzīti kredītu dzēšanai, kas ņemti fermas celtnie-

cībai un lopu iepirkšanai no Holandes. Līdz ar to mazāk naudas atlicis govju ražības celšanai, stāta saimniece. Pamatā saimnieki naudu iegulda labu telišu izaudzēšanai, bez kurām nav iedomājams augstāzīgs ganāmpulks. Saimniecībai ir līgums ar a/s «Preiļu siers», gada laikā «Smilgas» pārstrādātajam piegādā 155-165 tonnas piena. Saimniecībā rūpējas arī par labu zālāju ierīkošanu, kā arī par kvalitatīvas lopbarības sagādi. L.Lazdāne teic, ka skābarībā kopproteīna līmenis šogad ir zemāks, tādēļ nāksies domāt par lopbarības piedevu iepirkšanu, lai nodrošinātu vajadzīgo olbaltumvielu līmeni pienā.

Piena litra cena nenosedz ieguldīto

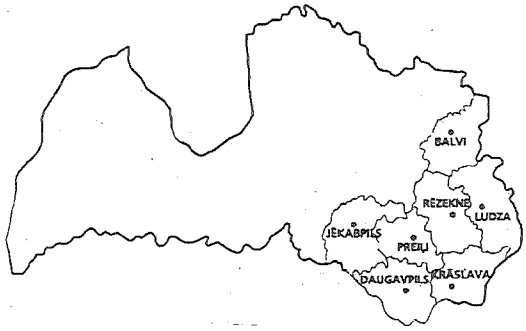
Jānis Vaivods (z/s «Priedītes») no Rožupes pagasta Livānu novadā arī ir piena pārraudzības biedrības biedrs, lai gan, kā saimnieks pats uzskata, viņš nepārstāv lielākos zemniekus, jo tur 11 slaucamas govīs. Tās visas ir Latvijas brūnās šķirnes govīs, taču J.Vaivods atzīst, ka būtu nepieciešams uzlabot ciltsdarbu ganāmpulkā. Šogad saimniecībā ir iegādāts piena dzesētājs, un piens a/s «Preiļu siers» tiek ieskaitīts augstākajā šķirā. Zemnieks atzīst, ka vēlētos saņemt lielāku pretimnākšanu no pārstrādātāja puses, jo prasība par pienu kvalitāti šobrīd ir ļoti augsta un tās nav viegli izpildāmas. Dažādi piena pārstrādes uzņēmumi piedāvā atšķirīgas cenas, arī augstākas nekā a/s «Preiļu siers», taču pagaidām negribas mēties, pieņemt citus piedāvājumus, atzīst J.Vaivods. Lai gan vietējais pārstrādātājs šobrīd nemaksā augstāko cenu, toties tā ir stabila.

Ja zemnieks spēj nodrošināt piena dzesēšanu un izslaukums tiek ieskaitīts augstākajā šķirā, tad arī ienākumi ir puslīdz normāli, taču tie vienalga nav adekvāti ieguldītajam darbam, «Novadniekam» atzina arī citi aptaujātie piena ražotāji.

Prezentē pārraudzības gadagrāmatu

Pasākuma laikā tika prezentēta jaunā Preiļu piena pārraudzības biedrības gadagrāmata, kuras tapšanu atbalstījuši gan dāņu konsultanti, gan arī Valsts ciltsdarba informācijas datu apstrādes centrs. Tajā iekļauta informācija par pārraudzības biedrības darbu un rezultātiem, skābarības gatavošanu un šī gada analīžu rezultātiem, jaunumi saimniecības grāmatvedības uzskaites kārtošānā, kā arī ieteikumi piena kvalitātes uzlabošanā un lopu turēšanai bioloģiskās lauksaimniecības saimniecībā.

G.Kraukle

KAIMINU
RAJONOS

● JĒKABPILS RAJONĀ

Maz realizē koku
sēklas

VAS «Latvijas valsts meži» kokaugu reproduktīvās saimniecības «Sēklas un stādi» biroja Madonas rajona Jaunkalsnavā notika seminārs par meža sēklkopību un dekoratīvo stādu audzēšanu. Kopš šī gada 1. janvāra «Sēklas un stādi» apvieno visas kokaudzētavas un meža sēklkopības objektus. Šobrīd «Sēklas un stādi» pārraudzībā ir 7 sēklkopības iecirkņi, 12 kokaudzētavas un Kalsnavas arborētums (eksperimentāla bāze teorētiskiem pētījumiem un izjē materiālu avots kokaugu selekcijai un sēklkopībai). Saimniecība ražo meža un dekoratīvo stādāmo materiālu, selekcionētas meža sēklas, glabā sēklu rezervi, uztur un papildina Latvijas austrumdaļā lielāko dekoratīvo koku un krūmu kolekciju, pārbauda to piemērotību Latvijas klimatiskajiem apstākļiem.

Ārpus valsts mežu vajadzībām koku sēklas pagaidām realizē maz, jo reāls koku sēklu tirgus pastāv tikai otro gadu. Trūkst arī subsīdiju programmas mazefektīvo lauksaimniecības zemju apmežošanai, tādēļ pieprasījums pēc bērzu stādiem tirgū esot mazs. Tā kā melnalkšņu sēklas esot grūti ievākt, nākotnē nepieciešamas arī šo sēklu sēklieguves plantācijas. Egļu

sēklas pagājušajā gadā sabojājuši kukaiņi, tādēļ tās varēja iegūt tikai katrā trešajā sēklu vākšanas vietā. Latvijas valsts mežu vajadzības varētu nodrošināt 400 ha sēklu plantācijas, bet par koku sēklām lielu interesi izrādīt arī Zviedrijā.

2001. gadā «Sēkla un stādi» saražojusi 2034 kg priežu, egļu, bērzu un lapegļu sēklu. Realizēti 12,4 miljoni jeb 40% no valstī realizēto stādu apjoma, visvairāk egļu sēklu. 93% no realizētā stādāmā materiāla ir kailsakņu sējeņi un stādi, bērzu stādāmā materiāls pamatā realizēts konteinerstādu veidā, nedaudz arī kailsakņu stādu veidā. Tirgū pēdējā laikā jūtami palielinājies pieprasījums tieši pēc konteinerstādiem. Kā dekoratīvais stādāmais materiāls kokaudzētāvā realizēts zemo skuju koku, lapu koku un krūmu sortiments un dekoratīvo stādu izaudzēšanai paredzēto sēklu sortiments.

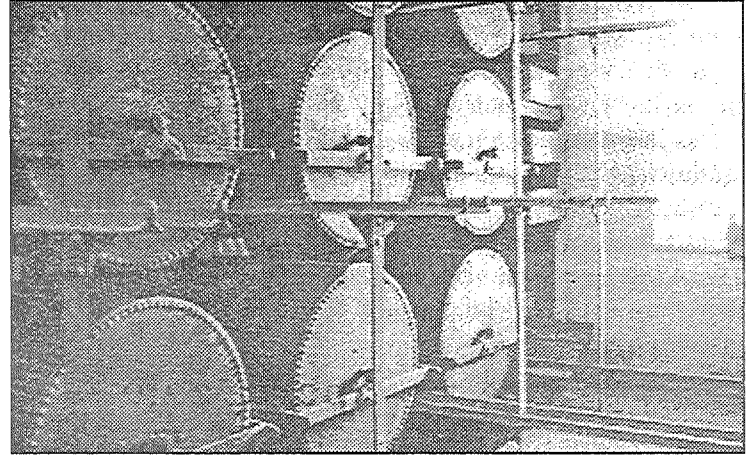
Jēkabpili būs
Islandes skvērs

Nākošpavasara kādam no trim Jēkabpils skvēriem piešķirs Islandes vārdu. Šāda iecere Jēkabpils domē radusies, lai pieminētu šīs valsts nopelnus Latvijas labā. Pirms 10 gadiem Islande bija pirmā valsts, kas atzina Latvijas neatkarību. 16. novembrī Jēkabpili apmeklēja Islandes Republikas

vēstnieks Korneliuss Sigismundsons. Viņš aplūkoja skvērus, kuri varētu pretendēt uz Islandes vārdu, un tikās ar Jēkabpils inteliģenci un neatkarības cīņu dalībniekiem. Jēkabpīlieši, uzrunājot vēstnieku, izteica pateicību par mūsu valstij savulaik sniegto atbalstu. Sarunas laikā vēstnieks pārliecinājās, ka Jēkabpili Islandi pazīst un par to interesējas. Jautājumi bija dažādi: gan par to, ko simbolizē tēli Islandes ģerbonī, gan par to, cik sekmīga ir pirms dažiem gadiem uzsāktā koku audzēšanas akcija (Islande ir valsts, kur visi tur savulaik esošie meži diemžēl izcirsti un klimats ir skarbs, tāpēc tajā var izdzīvot tikai izturīgas koku sugas: K. Sigismundsons atzinīgi vērtēja ieceri kādu no Jēkabpils skvēriem nosaukt Islandes vārdā, galīgo izvēli atstājot pilsētas vadības ziņā. Skvēru labiekārtošanai par Jēkabpils domes līdzekļiem, un tajā iecerēts novietot kāda Islandes mākslinieka skulpturālu darbu, ko dāvinās šī valsts.

Kalsnavas
čiekurkalte —
lielākā Latvijā

Vienā sezonā VAS «Latvijas valsts meži» Kalsnavas čiekurkalte pārstrādā 5000 hektolitru čiekuru. Pēc sēklu iegūšanas no

● Gluži kā dzirnavu gangos čiekuri sabirst zāvējamās cilindros, katrā pa 0,8 hektolitri.

čiekuriem tās atspārmo, attīra no piemaisījumiem, tukšajām un kukaiņu bojātajām sēklām. Strādājot pēc Zviedrijas firmas BCC tehnoloģijām, sēklām Kalsnavas čiekurkalte tiek veikta šāda apstrāde: mitrā atspārmošana, kas ir mazāk traumatiska sēklai nekā izberzot caur sietiem, kā darīja agrāk; rupjo piemaisījumu atdalīšana; sīko piemaisījumu atdalīšana, mazgāšana (iespējams atdalīt mehāniski bojātas sēklas, sveķus; zāvēšana līdz glabāšanas mitrumam 6%; šķirošana pēc izmēriem trijās frakcijās; visbeidzot katrā izmēra frakcijas atsevišķa šķirošana atdala tukšās un vieglās sēklas.

Kalsnavā kopš 1999. gada darbojas moderna sēklu glabātuve, kur tiek nodrošināta optimālā gla-

bāšanas temperatūra (-5 grādi). No 1 hl čiekuru ir iespējams iegūt: priedes sēklas — 550 - 650 g, egļu sēklu plantāciju čiekuriem — 1140 g, bet no mežaudžu čiekuriem — tikai 500-700 g. 1000 skuju koku sēklas sver no 6 līdz 7 gramiem. Bērzu sēklas ir sevišķi vieglas — 1000 sēklu svārs ir tikai ap 0,16-0,18 gramiem, toties vienā kilogramā ir pat 3,5 miljoni dīgstošu sēklu.

Čiekurus Kalsnavā glabā koka bunkuros, tos apzāvē 30 grādu temperatūrā, tad ceļ augšā pa noriju uz galveno kalti, kur 60 grādu temperatūrā tie atveras. Tukšos čiekurus izmanto apkurei. Iegūtās sēklas pilda plastmasas kannās, kur tās glabājas sēklu glabātuvē.

«Brīvā Daugava»

● BALVU RAJONĀ

Vadītāju
fotogalerija

Balvu domē atklāta pilsētas vadītāju portretu galerija. Tā tapusi, sadarbojoties domei, Balvu novada muzejam un mākslas skolai. Muzeja direktore Iveta Stupe stāsta, ka lielākās grūtības galerijas izveidē prasīja tieši fotogrāfiju atrašana: izdevies savākt tikai pusī no bijušo vadītāju portretiem.

Balvu pilsētas domi līdz šim laikam vadījuši 17 priekšsēdētāji. Portretu rindā pirmā ir Reinholda Smurģa fotogrāfija, kurš Balvu domes vadītāja amatā bijis no 1928. līdz 1933. gadam. Viņš bijis uzņēmējs, kuram piederējusi

viesnīca tagadējās «Lattelekom» ēkas vietā.

Nākamā domes priekšsēdētāja A. Drigova vadīšanas laikā lielākie strīdi sēdēs izcēlušies par to, vai tirgotājiem atļauts tirgoties svētdienās. Bet Kārļa Lāča valdīšanas laikā no 1934. līdz 1940. gadam apstiprināts Balvu pilsētas ģerbonis ar simbolu — vilka galvu.

Vācu okupācijas periodā pilsētas vecākā amatu pats uzņēmies Staņislavs Stukmanis. Vāciešiem atkāpjoties, Balvus nodedzināja speciāla vācu dedzinātāju komanda. Neskartas palikušas tikai ēkas pilsētas nomalē.

No 1945. līdz 1953. gadam pilsētas galvas amatā nomainījies seši cilvēki. 1949. gada 31. de-

cembrī Balvi kļuvis par rajona centru.

Pirmā un vienīgā sievietē amatvīru portretu galerijā ir Zelma Šulce, kas priekšsēdētājas amatā bijusi sešdesmitajos gados un ar sevišķīgu redzējumu vairāk pievērsusies pilsētas apzaļumošanai un labiekārtošanai.

Bet rekordilgu laiku — 30 gadus Balvu pilsētas domi vadījis Valters Kamiševs. Šajā amatā viņš strādāja no 1960. līdz 1990. gadam.

Juris Annuškāns bija otrs ilgākais pilsētas vadītājs. Savus pienākumus viņš veica no 1991. līdz 2001. gadam. Pašlaik Balvu domes priekšsēdētāja amatā strādā Jānis Trupovnieks.

Uz fotogalerijas atklāšanu bija aicināti Balvu pilsētas goda pilsoņi, kā arī bijušie priekšsēdētāji.

Pašvaldības
nemaksās
rajona slimnīcas
apkures parādu

Balvu rajona pašvaldības uzņēmuma «Balvu slimnīca» parāds Balvu pilsētas pašvaldības uzņēmumam «Balvu enerģija» ir 10 649 tūkstoši latu. Parāds ir par 1999. un 2000. gadu, un tas pieaug arī šogad. Slimnīcas iesniegtais parādu maksāšanas grafiks pilsētas vadībai un uzņēmumam

nebija pieņemams. Tāpēc rajona padomes saimnieciskā komiteja apsprieda šo jautājumu un padomes sēdē nāca ar aicinājumu visām rajona pašvaldībām sniegt finansālu atbalstu Balvu slimnīcas apkures parāda segšanai 10 000 latu apmērā proporcionāli katras pašvaldības ārstēto slimnieku skaitam Balvu slimnīcā 1999. un 2000. gadā.

Taču saimnieciskās komitejas priekšlikums neguva pašvaldību vadītāju atbalstu. Vairums pagastu nepiekrīta maksāt no sava budžeta Balvu slimnīcas apkures parādu.

«Vaduguns»

● RĒZEKNES RAJONĀ

Kivins, Delma
un plīša
smalkmaizīte

Rēzeknes fabrikā «Teddi Plush» ražo rotaļlietas. Šo uzņēmumu — Latgalē vienīgo rotaļlietu šūšanas ražotni — pazīst daudzi, aicina piedalīties konkursos. Oktobrī uzņēmuma produkcija bija skatāma starptautiskā rotaļlietu izstādē Maskavā.

Stāsta fabrikas «Teddi Plush» meistare Ludmila Fiļimonova:

— Par pasūtījumu trūkumu nevaram sūdzēties. Ļoti daudz rotaļlietu tiek sūtīts uz ārzemēm — Igauniju, Lietuvu, Krieviju. Pēc pasūtītāju vēlēšanās modelējam paraugus un ražojam rotaļlietas, kas personificē firmas vai kāda produkta preces zīmi, piemēram, žirafi «Sebidin» reklāmā (Krievija), gotiņu un bullīti «Lāsēns» piena produkcijas reklāmā, tīģerēnu

«Kellogg's Frosties» reklāmā. Margarīna reklāmā pašuvām 30 tūkstošus «Delmas» figūriņu, «Hanzas maiznīcai» — plīša smalkmaizītes. Par godu starptautiskā Jautro un atjautīgo kluba 40 gadu jubilejai izgatavojām un nosūtījām uz Maskavu 2000 rotaļu Kivinus — kluba talismanus. Pašlaik pie mums top 20 tūkstoši zirdziņu, tos arī pasūtījusi Maskava, 2002. — Zirga gadu gaidot.

Mēs cenšamies ielikt darbā vi-

su sirdi, jo modelēt un šūt rotaļlietas ir smags darbs, kas prasa daudz pūļu. To spēj dabūt gatavu ne katrs. Fantāzija? Kā gan citādi! Mēs it kā aizmirstam par savu vecumu un turpinām dzīvot pasaku, bērniības, fantāzijas pasaulē. Pat naktīs rotaļlietas sapņos rādās. Mēs ticamies, lai katrs mūsu izstrādājums būtu labestīgs un izraisītu smaidu. Lai rotaļlieta būtu mīksta un bērnam būtu patīkami paņemt to rokās — spēlēties un

gulēt ar to.

Diemžēl rotaļlietu izgatavošanas meistaros nekur nemāca. Līdz visam jānonāk pašiem — daudz un dažādi mēģinot. Šajā darbā iegūtā pieredze liecina, ka strādāt pie rotaļlietu veidošanas var tikai labā noskaņojumā. Ja būsi drūms, dusmīgs, bez pozitīva lādiņa, arī rotaļlieta iznāks drūma.

«Rēzeknes Vēstis»

■ Ir jānodrošina ieroču glabāšanas apstākļi. Ierocis jāglabā nepielādēts slēgtā seifā, metāla skapī vai metāla kastē, nodrošinot tādu apstākļus, kas nepieļautu ieroča nokļūšanu bērnu vai nepiederošu personu rokās.

■ Nav pieļaujami administratīvie pārkāpumi, kas saistīti ar šaujamo ieroču izmantošanu, ar alkohola lietošanu, narkotisko vielu lietošanu (atļauju var anulēt uz laiku līdz diviem gadiem).

■ Ja persona maina atļaujā norādīto dzīves vietu, triju dienu laikā par to jāpaziņo policijas iestādei, kurā reģistrēts šaujamierocis. Ja persona izbrauc nepaziņojot policijai un nepagarina atļauju, to sauc pie administratīvās atbildības. Ja šīs personas atrašanās vieta nav zināma, tiek izziņota meklēšana un ierosināta krimināllieta par nelikumīgu ieroču glabāšanu.

■ Savlaicīgi (mēnesi pirms termiņa beigām) jāpagarina atļauja ieroču glabāšanai.

Policisti nodzēs ugunsgrēku

Trīs Preiļu rajona policijas pārvaldes darbinieki, braucot pa ceļu, Stabulniekos pamanīja ugunsgrēku un kopā ar saimniekiem nodzēsa liesmas, pirms paspēja ierasties ugunsdzēsēji. Par viņu pašreizējo rīcību «Novadniekam» pastāstīja policijas pārvalde.

16. novembra pēcpusdienā Preiļu rajona policijas pārvaldes izziņas dienesta speciālists Romualds Loginovs kopā ar iecirk-

na inspektoriem Atvaru Klodānu, Arturu Akmanu brauca uz Viļāniem. — Stabulniekos ieraudzījām, ka apmēram 200 metru attālumā no ceļa uz lauka atrodas neliela pirts, kura stipri dūmoja, — stāsta Romualds Loginovs. Cilvēku tuvumā nebija. Mums radās aizdomas par ugunsgrēku, tāpēc nolēmām piebraukt tuvāk un apskatīties. Aptuveni 100 metru attālumā no pirts atrodas dzīvojamā māja, kuras pagalmā arī iebraucām. Mums pretī iznāca mājas saimnieks Valentīns Laizāns, kuram arī pateicām, ka deg pirts.

Viņš bija pārsteigts, jo teica, ka pirms neilga brīža bijis pirti, kur kaltē iesalu.

Kad pieskrējām pie pirts, tās iekšpusē plosījās uguns. Pa mobilo tālruni piezvanījām uz rajona policijas pārvaldi un lūdzām izsaukt ugunsdzēsējus. Laukā bija stiprs vējš, kas veicināja uguns ātru izplatīšanos, tāpēc kopā ar saimniekiem sākām dzēst degošo pirti, lai uguns neizplatītos tālāk. Ap pulksten 17.00 liesmas izdevās nodzēst, ap to laiku notikuma vietā ieradās arī ugunsdzēsēji, kuri turpināja ugunsgrēka lokalizāciju.

Pieaudzis noziegumu skaits, izmantojot šaujamo ieročus

Pēdējā laikā valstī ievērojami pieaudzis to noziegumu skaits, kas izdarīti, pielietojot šaujamo ieročus. Kā rāda statistika, noziegumi tiek izdarīti galvenokārt ar neregistrētiem ieročiem. Sakarā ar to policija lielā mērā ir aktivizējusi darbu to personu atklāšanā, kas nelikumīgi glabā ieročus, un viņu saukšanu pie kriminālatbildības.

Salīdzinājumam skaitļi. 2000. gadā par nelikumīgu ieroču un municijas glabāšanu ierosinātas 6 krimināllietas, bet 2001. gada desmit mēnešos jau ierosinātas 12 krimināllietas.

Kāds sods paredzēts šiem likumpārkāpējiem? Saskaņā ar Krimināllikuma 233. pantu par šaujamo ieroču, municijas un sprāgstosņu vielu neatļautu izgatavošanu, iegādāšanos, glabāšanu un realizēšanu soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz 10 gadiem. Ir par ko padomāt?

Tātad, ja kāds ir nolēmis atbrīvoties no visai bīstama priekšmeta, viņš to var labprātīgi nodot policijai, kā tas ir paredzēts likumā. Saskaņā ar Krimināllikuma 235. pantu «personu, kas labprātīgi nodevusi bez attiecīgas atļaujas izgatavotu, iegādātu, nēsātu vai glabātu ieroci, municiju, sprāgstosņu vielu vai speciālo līdzekli, atbrīvo no kriminālatbildības, ja tās darbības nav cita nozieguma sastāvdaļa.»

Rajonā pārsvarā tiek izņemtas nelikumīgi glabātās vecās medību bises, pie tam, pēc aizturēto personu vārdiem, lielākā daļa šādu ieroču viņiem palikusi «mantojumā» no mirušajiem radniekiem, kuri agrāk bijuši mednieki, vai arī ieroci tikuši iegādāti no šādiem mantniekiem. Īpaši daudz šādu medību ieroču palika «mantojumā» padomju laikā 60.—70. gados, kad par nelikumīgu medību ieroču glabāšanu tika piemērota tikai administratīvā atbildība. Likumsakarīgi, ka tajā laikā ar ieroču meklēšanu neviens nenodarbojās.

Saskaņā ar likumu pēc ieroču īpašnieka nāves viņa radnieku pienākums ir 10 dienu laikā nodot ieroci vietējā policijas nodaļā, kur tas var glabāties uz laiku līdz vienam gadam, kamēr noskaidrojas mantnieki un ieroča piederība tiek attiecīgi noformēta. Parasti tā arī notiek, tomēr ik gadu atrodas vismaz divi trīs viltīgi mantnieki, kuri slēpj ieročus no policijas. Diemžēl ne vienmēr vainīgos izdodas uzreiz atklāt. Pazudušo ieroču meklēšanā ir īpaša uzskaitē.

Pastiprinājušās prasības arī personām, kuras ieročus grib iegādāties likumīgā ceļā.

Pašlaik ir ierobežots to personu loks, kurām var izsniegt atļauju iegādāties, glabāt un nēsāt ieročus. Ja agrāk atļaujas neizsniedza tikai tādām personām, kuras izdarījušas smagus noziegumus vai arī vienu vai vairākus tišus noziegumus, tad pašlaik likums aizliedz izsniegt šaujamo ieroču atļaujas personām, kuras sodītas par jebkuru noziegumu izdarīšanu neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, kā arī personām, kuras divas vai vairākas reizes sodītas par kriminālpārkāpuma izdarīšanu neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, jo kriminālpārkāpums ir nodarījums, par kuru paredzēta brīvības atņemšana uz laiku ne ilgāku par diviem gadiem (var būt arī vieglāks sods).

Aizliegts izsniegt atļauju personām, kurām nav pastāvīgas dzīves vietas. Tas nozīmē, ja policijas iecirkņa inspektors, pārbaudot personu pēc iesniegumā norādītās adreses, konstatē, ka persona tur ir tikai pierakstīta, bet faktiski dzīvo citā vietā, vai arī tās dzīves vieta nav zināma, šādi personai atļauja netiek izsniegta.

Stingrākas kļuvušas medicīnas prasības. Tagad tiem, kuri grib iegādāties ieročus, policijā jāiesniedz:

- medicīniskā izziņa par vispārējo veselības stāvokli,
- atsevišķa izziņa no psihiatra,
- Labklājības ministrijas apstiprināta apliecība par pirmās me-

dicīniskās palīdzības kursu beigšanu.

Galvenā problēma daudziem ir pirmās medicīniskās palīdzības kursu beigšana. Pašlaik ne Preiļos, ne Līvānos nav speciālista, kam būtu tiesības šādu apmācības kursu vadīt. Apliecību var saņemt tikai tad, ja pirmās medicīniskās palīdzības kursi pabeigti kopā ar autovadītāju grupām. Preiļos to piedāvā G. Zarāna autovadītāju kurss (kontakttālrunis 9439977) un Līvānu autoskolā (tālrunis 43778).

Visbeidzot par izmaiņām, kas skārušas tās personas, kuras vēlas iegādāties ieročus paš aizsardzībai. Tagad vienīgā komisija, kas pieņem eksāmenu paš aizsardzības ieroču iegādei, ir Iekšlietu ministrija. (Līdz šī gada 1. jūlijam tādas komisijas darbojās katrā rajonā.) Eksāmenu komisija atrodas Rīgā, Strēlnieku ielā 8. Policijas centrālajā sporta klubā (kontakttālrunis 7331709, 7219462). Policijas sporta klubiem rajonos ir tiesības organizēt grupas un vadīt kursus, kā arī nosūtīt ieinteresētās personas uz eksāmenu Rīgā (Preiļos kontakttālrunis 53-02823).

Kā rāda prakse, galvenais pārkāpums ir ieroču glabāšanas atļaujas savlaicīga nepagarināšana. Par administratīvajiem pārkāpumiem, kas saistīti ar šaujamo ieroču glabāšanas noteikumu pārkāpšanu, var tikt noteikts naudas sods līdz 250 latiem vai ieroču glabāšanas un nēsāšanas tiesību atņemšana uz laiku no viena līdz trim gadiem. Ja pārkāpti gāzes ieroču glabāšanas noteikumi — naudas sods līdz 150 latiem vai tiesību atņemšana uz laiku no viena līdz trim gadiem.

2000. gadā par ieroču glabāšanas noteikumu pārkāpšanu sastādīts 21 protokols un izņemti 28 ieroci. 2001. gada 10 mēnešos sastādīti 32 protokoli un izņemti 42 ieroci.

Anatolijs Tarasovs,
Preiļu rajona policijas
pārvaldes atļauju sistēmas
galvenais speciālists

POLICIJAS ZIŅAS

Nedēļas skaitļi

No 19. līdz 26. novembrim Preiļu rajona policijas pārvaldes dežurnodaļas notikumu reģistrācijas žurnālā fiksēti 16 ceļu satiksmes negadījumi, 12 huligāniskas darbības, deviņas zādzības, divi ugunsgrēki un trīs ģimenes skandāli.

Ford un Subary sadursme

21. novembrī ceļa Viļāni — Preiļi — Špoģi 32. kilometrā Riebiņos 1981. gadā dzimušais Jānis B., vadot automašīnu Ford Escort, nepalaida garām pa galveno ceļu braucošo Subary Legacy, ko vadīja Andris P. no Riebiņiem. Notika sadursme, kurā bojāgāja abas automašīnas. Cilvēki negadījumā nav cietuši.

Zirga pajūgs izraisa avāriju

21. novembrī ceļa Viļāni — Preiļi — Špoģi 18. kilometrā Leons G., kas vadīja zirga pajūgu, nepalaida pretī braucošo automašīnu VW Golf, kurai pietūres bija Rēzeknes rajona iedzīvotājs Aleksandrs B. Pēc ceļu satiksmes negadījuma pajūga pasažieris, 1995. gadā dzimušais Alvis G. tika nogādāts Preiļu slimnīcā. Pēc medicīnu apskates viņš tika palaists mājās.

Ālējās un sabojāja policijas automašīnu

21. novembrī Preiļos, Dugavpils ielā firmas «SPA» teritorijā Vladimirs N. (dzimis 1961. gadā) veica huligāniskas darbības un nepakļāvās policijas darbinieku likumīgajām prasībām. Ālējās un sabojāja policijas automašīnu un izdarīja tai bojājumus. Ierosināta krimināllieta, notiek izmeklēšana.

Gāja bojā velosipēdists

21. novembrī ceļa Līvāni — Preiļi 34. kilometrā 1949. gadā dzimušais Preiļu iedzīvotājs Richards B., vadot automašīnu M-2140, uzbrauca 1953. gadā dzimušajam Preiļu pagasta iedzīvotājam A.L., kurš ar velosipēdu bija iebraucis pretējā braukšanas joslā. Ceļu satiksmes negadījumā velosipēdists no gūtajām traumām notikuma vietā mira. Bojāta arī automašīna.

Administratīvie protokoli par siko huligānismu

19. novembrī Preiļu pagasta Sanaužos Aleksandrs F. alkohola reibumā piekāva N.P. 20. novembrī Viktors S. no Sutru pagasta alkohola reibumā izdarīja huligāniskas darbības pret A.S.

Abiem vīriešiem sastādīti administratīvie protokoli par siko huligānismu.

Preiļos aizdzīta automašīna

22. novembrī Preiļos no Rēzeknes ielas mājas pagalma nozagta automašīna VW Golf, kas pieder Jurim S. Vainīgās personas tiek meklētas.

Nodega māja

22. novembrī Saunas pagasta Slasteniekos izcēlās ugunsgrēks. Nodega Nellijai B. piederošā nepadzīvotā māja 84 kvadrātmetru platībā. Iespējamais ugunsgrēka laimes cēlonis ir pārkurināta krāsns.

Nozagti alumīnija trauki

23. novembrī Līvānos no Saules un Sporta ielas māju pagalmiem pazuduši alumīnija roku mazgājamie trauki un alumīnija caurules. Vainīgās personas tiek noskaidrotas.

Apmainījās «draudzīgām» huligāniskām izdarībām

24. novembrī Arnis P. no Preiļiem pie veikala «Beta» veica huligāniskas darbības pret Valentīnu B. Arī Valentīna B. tikpat huligāniski izrikojās pret Arni. Abiem skandalistiem par siko huligānismu sastādīti administratīvie protokoli.

Garderobē pazuda jaka un nauda

24. novembrī Oskars K. no Jerikas pagasta konstatēja, ka viņam Liču kultūras nama garderobē sarīkojuma laikā pazudusi vēj jaka un nauda, 35 latī. Vainīgās personas tiek noskaidrotas.

Sadursme Gailišos

24. novembrī Gailišos ceļa Preiļi — Gailiši — Krāce un Kalnu ielas krustojumā Ļuba C., vadot automašīnu Audi Coupe, nepalaida garām pa galveno ceļu braucošo automobili Opel Vectra, kuram pietūres bija Egīls S. Notika sadursme, kuras rezultātā bojāgāja automašīnas, cilvēki negadījumā nav cietuši.

Nozagtas akustiskās iekārtas

25. novembrī, iekļūstot Siļukalna kultūras namā, nozagtas divas akustiskās iekārtas. Nodarīti materiālie zaudējumi 400 latu apmērā. Pagaidām zagļi vēl nav noskaidroti.

Preiļu rajona policijas
pārvaldes informācija

KULTŪRAS MANTOJUMS, IZGLĪTĪBA

Skolas dzīve nebeidzas pēc stundām

Jaunsilavas pamatskolā ārpusstundu darbu organizē divas skolotājas — Ineta Smilškalne, kas atbild par sporta dzīvi, un Anastasija Kaktiniece, kura ir skolēnu atbalsts dažādu pasākumu organizēšanā.

Skolas dzīve rit arī pēc stundām, pie tam, Jaunsilavās ir izveidojušās savas gadu gadiem koptas tradīcijas svētku svinēšanā, ko papildina arī jaunas vēsmas, stāsta A. Kaktiniece. Šoruden tika svinēta dzimšanas diena, emocionāli ustinošs bija dziesmas «Mīglā dzimšanas diena» izpildījums zēnu sniegtajā koncertā. Pavadījumu spēlēja mūzikas skolotāja Maija Jasinska, viņa ir arī lieliska flautiste un Jaunsilavas pamatskola ar viņu patiesi var lepoties, jo skolotājai ir konservatorijas izglītība.

Jautrā tautas tradīciju garā tika atzīmēta Mārtiņdienā, kad 9. klases audzēkņi pārtapa par īstiem mārtiņbērniem un gāja ķekātās pa visām skolas klasēm, līdz «nejauši» paņēmot arī pa vienai otrai noderīgai mantai, kuras neuzmanīgajiem saimniekiem vēlāk nācās izpirkt. Piemēram, bērnu dārzniekiem (Jaunsilavas pamatskolas bērnu dārza darbinieces) darbojas arī bērnu dārza grupai atgūtu savas mantas, nācās skraidīt klusi kā pelnītēm. Lai šīs mantas atgūtu savai sētai, senie latviešu saimnieki zirgu Mārtiņdienā baroja ar graudiem, kurus pirms tam aplacīja ar melno gaiļa asinīm. Simboliski atkārtotot šo rituālu, no katras klases tika izraudzīts galvenais Mārtiņdienas «zirgs» (klases vecākais), viņam tika auglības un veselības veltes — saldumi. Netrūka arī putraindesu, vārītu zirņu un medus raušu, ko bija sarūpējuši audzēkņu vecāki un vecvecāki. Bija īpašs goda pjedestāls Mārtiņiem, kur uz augstākā pakāpiena kā jau vecākais no Jaunsilavas pamatskolas Mārtiņiem stājās deviņklasnieks Mārtiņš Markots, viņam līdzās arī Mārtiņš Zeps no 4. klases un Mārtiņš Mazjānis no 3. klases.

Skaists un svinīgs bija Lāčplēša dienai veltītais sarīkojums. Īpašo svētku gaisotni palīdzēja radīt Līvānu mūzikas skolas pedagogi un audzēkņi, kas Jaunsilavās sniedza koncertu. Sadarbība ar mūzikas skolu veidojusies pagājušajā gadā, kad skolēni uzveda mūziklu «Brēmenes muzikanti». Savukārt Lāčplēša dienas koncertā bija iespēja baudīt saksofona, klavieru, ksilofona, vijoles un flautas skaņas. Zēni, tērpušies baltos Lāčplēša apmetņos, skandēja Laimoņa Vācizemnieka un Aleksandra Čaka patriotisko dzeju, bet 9. klases audzēkņi Mārtiņš Markots klausītājus ieveda A.Čaka «Mūžības skarot» latviešu strēlnieku pasaulē.

Šis vakars jaunsilaviešiem paliks prātā ar mūziku un sveču gaismā lasīto dzeju, saka Anastasija Kaktiniece.

Tikko aizvadītajos Latvijas neatkarības svētkos skolā tika rīkots popielas pasākums un balles kopā ar grupu «Rasa». Uz balli varēja palikt tie skolēni, kuriem līdzī uz svētku pasākumu bija ieradusies arī vecāki. Bērni bija vienprātīgi, ka Latvijas dzimšanas diena jāsvin jautrā noskaņā. Vakara vadītāja bija astotklasniece, vienīgā Bērnu parlamenta dalībniece no Preiļu rajona, Antra Bronka, kā arī deviņtās klases audzēkņis Mārtiņš Markots.

Tuvojas Adventes laiks, un tradicionāli Adventes pirmajā pirmdienā Jaunsilavās tiek iedegta svece lielajā vainagā, ko parasti darina skolotāja Līga Slica. Viņas veidotais Adventes vainags vienmēr ir īpašs, pagājušajā gadā tas bija gatavots no maziem, baltiem koka sprunguliem un novietots uz paaugstinājuma. Ziemassvētkos pirmizrādi vienmēr piedzīvo kāds

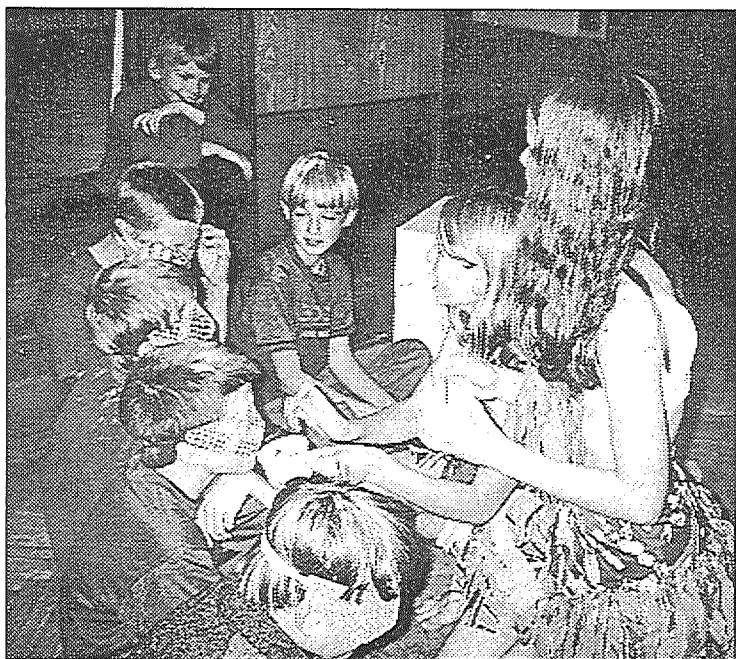
skolas dramatiskā kolektīva (vadītāja Anastasija Kaktiniece) jaunie studējums, šogad tā būs lugā «Palīgā, palīgā», kura saistīta ar aktuālo dabas aizsardzības tēmu un ko nebūtu kauns izrādīt pat akadēmiskiem teātriem. Savas tradīcijas jaunsilaviešiem ir arī Meteņdienas un Valentīndienas svinēšana.

Savukārt skolas skolotāji šogad nolēmuši papildināt savas zināšanas pirmās palīdzības sniegšanā un apmeklēt lekciju ciklu, ko vada ārste Ināra Pastare-Meikališa. Pirmās palīdzības ABC jāapgūst visam skolotāju kolektīvam, izlēmusi pedagogi, jo bieži vien pietrūkst elementāru zināšanu, kā palīdzēt cilvēkam nelaimē gadījumā. Bērni ir kustīgi un nav pasargāti no dažādām traumām, taču ne vienmēr ir iespējams nekavējoties saņemt mediķu palīdzību, piemēram, ja kopīgi tiek iests pārgājienos vai braukt ekskursijās. Skolotāji sniegtās zināšanas gan ielāgo, taču cer, ka pielietot tās nenāksies.

G.Kraukle

● Pagājušā gada popielas pasākuma vadītāju lomās iejutušās «jūrnieces» Ineta Smilškalne (sporta skolotāja) un Linda Celmiņa (pirmsskolas skolotāja).

● Jaunsilavas pamatskolas piektklasnieki varonīgi izturēja findrāju balles pārbaudījumus šoruden. Jaunsilavas pamatskolas arhiva foto

Gornajašu mākslas vērtības restaurācijā

Turpinot unikālā kultūras pieminekļa — Pelēcu pagasta Gornajašu kapelas un tās iekārtas restaurāciju, sekmīgi rit jauna projekta īstenošana, kas saistīts ar kapelas grafiku, litogrāfiju, fotogrāfiju un citu papīra iespaiddarbu restaurāciju. Restauratoru aprūpē pašlaik nonākuši 29 darbi. Kapela palikusi tikai viena gravūra, kas bija pielīmēta pie tabernakula (altāra skapiša) iekšējās sienas, ar skalpeli no tās noņemta, restaurēta un ierāmēta. 2002. gada pavasarī visi pārējie darbi tiks atgriezti kapelā atjaunotā un priekszīmīgā izskatā. Šādu informāciju «Novadniekam» sniedza valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas galvenā inspektore Preiļu rajonā Inese Stūre. Viņa atbildēja uz jautājumiem par darbu restaurāciju.

— Kāpēc grafikām šī restaurācija nepieciešama?

— Reizē gribu atbildēt arī tiem dažiem pagasta iedzīvotājiem, kam ir skeptiska attieksme pret Gornajašu kapelas restauratoru darbu. 150 vai 200 gadu laikā, kas aizritējuši kopš šo darbu radīšanas, ir ievērojami pasliktinājies to stāvoklis un ar šīm problēmām galā tikt var vienīgi speciālisti. Slapjo lupatu slaucīšanas un nemākulīgas apkopšanas dēļ daži papīra darbi ir radušies nenovēršami postījumi. Kopumā tie atrodas ļoti sliktā, daži — avārijas stāvoklī. Bojājumi radušies arī no laika gaitā uzkrātiem putekļiem, plaisām rāmjos vai stiklā. Uz tiem redzami mušu atstāti traipi, plisumi, nomelnējumi. Arī nepareiza glabāšana bojājusi darbus — no saskarsmes ar koka rāmjiem vai nepareizu kartonu. Dažviet papīrā iesūkušies sveču tauki. Papīra darbi kopš to radīšanas nav tikuši restaurēti. Kaut arī jāatzīst, ka kopumā tiem izmantots papīrs, kas ir izturīgāks un kvalitatīvāks nekā mūsdienās ikdienā lietotais.

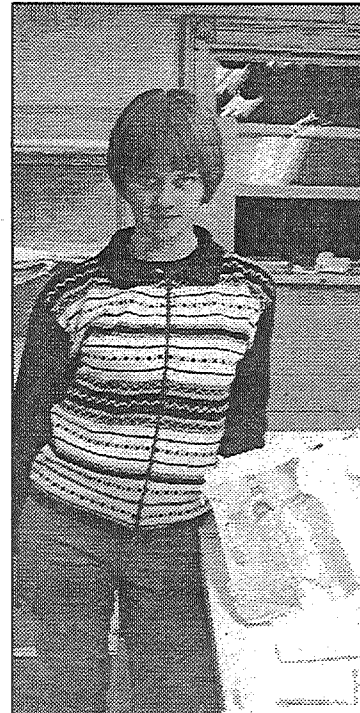
— Kas veic restaurāciju, un par kādiem līdzekļiem tā notiek?

— Gornajašu kapelas darbus restaurē Valsts Vēstures muzeja restauratore Simona Medniece. Viņu konsultē grafikas restauratore — meistare Astrīda Eglīte. Līdzekļus 400 latu apmērā piešķir Kultūrkapitāla fonds, bet ar šo summu ir par maz un jāatrod vēl vismaz 100 latu. Restaurācijas process un dokumentēšana ir ļoti dārga. Piemēram, par fotofiksāciju vien restaurācijas pasu sagatavošanai ir jāmaksā 160 latu. Arī visas ķīmiskās vielas ir dārgas. Gala rezultātā restauratore par darbu nesāņem gandrīz neko.

Projekts saņēma finansējumu 27 darbu restaurācijai, bet viens darbs ļoti nožēlojamā stāvoklī atradās kapelā mētajamies tieši tajā dienā, kad restauratore atbrauca pēc grafikām. Viņa paņēma līdz ar šo darbu. Tuvāk izpētīt darbus, zem vienas ierāmētas fotogrāfijas tika atrasts līdz tam nezināms iespaiddarbs. Līdz ar to darba apjoms palielinājās, bet finansējums palika tas pats.

— Kā restaurācija notiek?

— Šis process ir ilgs un sarežģīts. Katram darbam tas ir individuāls, bet vairāki pasākumi ir vienādi visiem. Piemēram, grafikas un rāmji vienu nedēļu atrodas dezinfekcijas kamerā, spirta šķīduma tvaikos. Tam seko mehāniska tīrīšana, noņemot putekļus, mušu traipus. Šajā darbā izmanto skalpeli un īpašas dzēšgumijas. Pēc

● Restauratore Simona Medniece rāda Gornajašu kapliņas līdz šim nezināmo iespaiddarbu, kas ir ļoti sliktā, faktiski — sabrukuma stāvoklī. Šis darbs, acīmredzot, bija aizkritis aiz altāra un atrasts altāra tīrīšanas laikā šī gada vasarā.

tam notiek balināšana ar ķīmiskām vielām, bet krāsainajām grafikām, piemēram, sv. Jānis Nepomuks un sv. Jūlija, pirms balināšanas tiek nostiprināta krāsa. Balināšanai un krāsas nostiprināšanai grafikas tiek pakļautas ķīmisko vielu iedarbībai vismaz uz desmit dienām. Tai seko skalošana, kas ilgst vairākas dienas un vispirms notiek parastā tekošā, bet pēc tam destilētā ūdenī, lai no papīra izskalotu lietotās ķīmiskās balinošās vielas. Tālāk restaurācijas procesā notiek ieplisušo daļu salīmēšana, presēšana, tonēšana, krāsas bojājumu novēršana. Noslēgumā darbs tiek ierāmēts iepriekš notīrītā un salabotā rāmī.

— Kas jāievēro, uzglabājot papīra mākslas darbus?

— Papīru nedrīkst slaucīt ar mitru lupatu vai sūkli. Putekļi jānotrauc ar vieglu slotiņu. Papīra mākslas pieminekļus nedrīkst saskarties ar koku. Starp to ir koka rāmi jāatrodas pH neitrālam kartonam vai vismaz rakstāmpapīra lapai. Papīra darbam jābūt nostiprinātam stingrā un nebojātā rāmī, lai tas nebūtu pakļauts brīvām deformācijām, kukaiņiem, mitrumam. Bez tam jāatceras, ka īpašniekam pašam nevajag ķerties pie restaurācijas, tā jāuztic speciālistiem.

L.Rancāne

